

HJELMELAND KOMMUNE

Møtebok

SAKSGANG		
Saksnr.	Utval	Møtedato
105/07	Formannskapet	06.11.2007

Arkivkode	Sakshandsamar	Arkivsak/j.post
A00	Arild Boganæs	07/1123 07/11639

NY FORMÅLSPARAGRAF FOR SKULE OG BARNEHAGE

Forslag til vedtak:

Formannskapet ser positivt på at det er kome fram formuleringar for eit likeverdig verdigrunnlag for barnehagen og grunnopplæringa.

Formannskapet sluttar seg til Bostadsutvalet si innstilling til ny formålsparagraf for barnehagen og for opplæringa.

Hjelmeland, 23.10.2007

Øyvind Bergøy
rådmann

06.11.2007 FORMANNSKAPET

Behandling:

Gunnhild B. Ask/Krf sette fram følgjande forslag om tillegg til første setning i tilrådinga/ny formulering av andre del/setning av tilrådinga:

"Dei forslaga til nye formålsparagrafar for barnehage og grunnskule som ligg føre, konkretiserer godt og nyttig i høve til viktig verditenkning rundt barnehagen og skulen si rolle.

I framlegget til ny paragraf 1 i opplæringslova må formuleringa om samarbeid mellom skule og heim gjerast sterkare og meir forpliktande. Her må ein og understreka at det er foreldra som har hovedansvaret for oppdraging og opplæring av barna.

I begge framlegga, både når det gjeld ny paragraf 1 i barnehage- og opplæring, må forankring i kristne verdier koma mykje klarare fram."

Røysting:

Det vart røysta punktvis i saka, med slikt resultat:

1. setning i tilrådinga frå rådmannen	: samrøystes vedtatt
2. setning i tilrådinga	: 7 røyster - vedtatt
Forslaget frå Ask/Krf til ny formulering	: 2 røyster (Ask og Kloster)

FSK-105/07 Vedtak:

Formannskapet ser positivt på at det er kome fram formuleringar for eit likeverdig verdigrunnlag for barnehagen og grunnopplæringa.

Formannskapet sluttar seg til Bostadsutvalet si innstilling til ny formålsparagraf for barnehagen og for opplæringa.

Fakta:

Bakgrunn for saka:

Regjeringa oppnemnde 2. juni 2006 eit utval for å gå gjennom formålet med opplæringa og formålet for barnehagen. Utvalet har blitt samde om forslag til nye formål. De nye formåla skal ivareta både ein kulturell tradisjon og eit kulturelt mangfald. Forslaget er sendt på høyring med frist innan 1. nov. 2007 til Fylkesmannen i Rogaland. Fylkesmannen skal så oppsummere uttalane frå kommunesektoren.

Rådmannen legg her fram innstillinga til høyring.

Saksopplysninger

Utvalet si innstilling NOU 2007:6 er på 96 sider. I tillegg kjem vedlegg og litteraturliste.

Eksisterande formålsparagraf for barnehage.

§ 1. Formål

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem.

Barnehagen skal hjelpe til med å gi barna en oppdragelse i samsvar med kristne grunnverdier.

Eiere av private barnehager kan i vedtektene bestemme at andre ledd ikke skal gjelde.

Private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke kan i vedtektene fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål.

Eksisterande formålsparagraf for opplæring.

§ 1-2. Formålet med opplæringa

Grunnskolen skal i samarbeid og forståing med heimen hjelpe til med å gi elevane ei kristen og moralsk oppseding, utvikle evnene og føresetnadene deira, åndeleg og kroppsleg, og gi dei god allmennkunnskap, slik at dei kan bli gagnlege og sjølvstendige menneske i heim og samfunn.

Den vidaregåande opplæringa skal ta sikte på å utvikle dugleik, forståing og ansvar i forhold til fag, yrke og samfunn, og hjelpe elevane, lærlingane og lære kandidatane i deira personlege utvikling. Den vidaregåande opplæringa skal vere med på å utvide kjennskapen til og forståinga av dei kristne og humanistiske grunnverdiene, den nasjonale kulturarven vår, dei demokratiske ideane og den vitskaplege tenkjemåten og arbeidsmåten.

Opplæringa i grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal fremje menneskeleg likeverd og likestilling, åndsfridom og toleranse, økologisk forståing og internasjonalt medansvar.

Opplæringa skal leggje eit grunnlag for vidare utdanning og for livslang læring og støtte opp under eit felles kunnskaps-, kultur- og verdigrunnlag og eit høgt kompetansenivå i folket.

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten.

Det skal leggjast vekt på å skape gode samarbeidsformer mellom lærarar og elevar, mellom lærlingar, lære kandidatar og bedrifter, mellom skole og heim, og mellom skole og arbeidsliv. Alle som er knytte til skolen eller til lærebedriftene, skal arbeide for å hindre at elevar, lærlingar og lære kandidatar kjem til skade eller blir utsette for krenkjande ord eller handlingar.

Utvalet foreslår følgjande ny formålsparagraf inn i barnehagelova § 1:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på respekt for menneskeverdet, på åndsfrihet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet, slik disse grunnleggende verdiene kommer til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religioner og livssyn, og slik de er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på naturen og hverandre. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Utvalet foreslår følgjande ny formålsparagraf inn i opplæringslova § 1-2:

*Opplæringa i skole og lærebedrift skal opne dører mot verda og framtida og gi elevane **1** historisk og kulturell innsikt. Ho skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane. Opplæringa skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.*

Elevane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrang. Elevane skal lære å tenkje kritisk, handle etisk og ta økologisk ansvar. Dei skal ha medansvar og høve til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane med tillit og krav, og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Skolen skal samarbeide med heimen.

Utvalet seier følgjande om oppbygging av formåla for barnehagen og opplæringa:

Formålsparagrafene angir både grunnlaget for og hensikten med den totale virksomheten i barnehagen, skolen og lærebedriften. De har en viktig konkret funksjon som retningsgivende for øvrige lovparagrafer og styringsdokumenter, og de har en viktig symbolsk funksjon som uttrykk for samfunnets normer og verdier.

Formålsparagrafene skal være på et overordnet nivå og omfatte helheten i virksomhetene. Samtidig skal de være konkrete og korte. For å imøtekomme disse kravene har utvalget hatt som utgangspunkt at formålene skal uttrykke tre perspektiver:

- *samfunnsperspektiv*
- *individperspektiv*
- *institusjonsperspektiv*

I formålenes samfunnsperspektiv kan både samfunnets verdigrunnlag, tradisjon og framtidige utviklingstrekk uttrykkes som basis for virksomheten i barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Formålenes individperspektiv kan uttrykke en ønsket retning for barn, elever, lærlinger og lærekandidaters utvikling som mennesker, samfunnsborgere og fagpersoner.

Til sist skal formålene uttrykke hvordan institusjonene kan tilrettelegge for at både samfunns- og individperspektiv best mulig kan komme til uttrykk i virksomheten.

Utvalet har bygt opp forslaget til formål for barnehagen på same måte som formålet med opplæringa. Dette er gjort for å tydeleggjera både samanheng og ulikskap mellom barnehagen og opplæringa og for å auke institusjonane si forståing for kvarandre. Stor grad av samordning av formåla for barnehagen og opplæringa kan også bidra til større heilskap og samanheng i barn og unge si læring og utvikling.

I gjeldande formål med opplæringa er det eigne ledd for grunnskolen og vidaregåande opplæring. På bakgrunn av utviklinga mot ein meir samordna 13-årig grunnopplæring meiner utvalet det nå er

naturleg at formålet ikkje differensierer mellom grunnskole og vidaregåande opplæring. Formålet bør på eit overordna nivå kunne omfatte heile det 13-årige utdanningsløpet, mens resten av styringsdokumenta tek vare på dei ulike nivåa sin eigenart og behov for konkretiseringar.

Utvalet har lagt følgjande verdigrunnlaget i formåla for barnehagen og opplæringa:

Samfunnsperspektivet uttrykkes i første ledd i både utvalgets forslag til formål for barnehagen og formål med opplæringen. Tatt i betraktning de ulike institusjonenes egenart mener utvalget det er naturlig at første ledd ikke er helt identisk i de to formålene. Forskjellene på for eksempel en barnehage og en lærebedrift er store på de fleste områder, og det bør også komme til uttrykk i formålene.

Utvalget mener at disse forskjellene ikke gjelder for institusjonenes verdigrunnlag. Utvalget har derfor foreslått at verdigrunnlaget uttrykkes likt i begge formålene. Følgende setning inngår i første ledd i både formålet for barnehagen og formålet for opplæringen:

Barnehagen skal bygge på respekt for menneskeverdet, på åndsfrihet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet, slik disse grunnleggende verdiene kommer til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religioner og livssyn, og slik de er forankret i menneskerettighetene.

Opplæringa skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane.

Utvalget legger til grunn at verken formålet for barnehagen eller for opplæringen kan være verdinøytralt. Både barnehagen, skolen og lærebedriften skal, i ulik grad, forestå et pedagogisk arbeid, og det kan ikke skje i et verdimessig vakuum. Samfunnet må klargjøre de verdiene institusjonene skal bygge på og virkeliggjøre.

Utvalget mener at formålene bør uttrykke konkrete verdier, og anerkjenne at verdiene kan uttrykkes og begrunnes forskjellig i ulike religioner og livssyn.

Grunnleggende verdier

Utvalget mener det er nødvendig at formålenes verdigrunnlag ikke er formulert på en måte som kan føre til splid. Verdigrunnlaget må uttrykkes slik at flest mulig kan slutte opp om og føle seg likeverdig inkludert i samfunnets og virksomhetens fellesskap. Utvalget ønsker derfor ikke å videreføre tradisjonen med at formålsparagrafene skal forankre verdigrunnlaget bare i en bestemt religion og trosretning. I stedet ønsker utvalget at barnehagens og opplæringens verdigrunnlag skal uttrykke grunnleggende verdier som flest mulig kan slutte seg til uavhengig av religiøs eller livssynsmessig tilhørighet.

«Menneskeverdet» er nevnt først og er grunnlaget for de andre verdiene som følger. Respekt for menneskeverdet angår dypere begrunnelser for det enkelte menneskets ukrenkelighet. Menneskeverd kommer til uttrykk i innledningen og første artikkel i menneskerettighetserklæringen, og er en grunnleggende verdi i de fleste religioner og livssyn. «Åndsfrihet» er en forutsetning for samfunnets kulturinstitusjoner, og både barnehage og skole er kulturinstitusjoner. Samtidig viser det til at både i samfunnet som helhet og i den enkelte institusjon må hvert individ møtes med respekt for sine ideologiske og religiøse overbevisninger. «Nestekjærlighet», «likeverd» og «solidaritet» er grunnleggende for forholdet mellom mennesker, og utfyller hverandre med sine noe forskjellige, men likevel samstemmende og rike betydningsnyanser.

Utvalget ønsker å synliggjøre at i Norge er de kristne og humanistisk grunnverdiene vokst fram i en kulturell kontekst preget av kristen og humanistisk tradisjon. Med uttrykket «kristen og humanistisk tradisjon» anerkjennes den historiske og kulturelle innvirkningen både kristendom og humanisme har hatt på samfunnsutviklingen. Når utvalget velger å bruke begrepsparet «kristen og humanistisk», er det for å understreke at dette er retninger som historisk både har utfylt og korrigert hverandre. Både barnehagen og grunnopplæringen er viktige kulturbærere i samfunnet, og formålene bør derfor synliggjøre den kristne og humanistiske tradisjonen. Samtidig vil utvalget understreke at verken valg av verdier eller tradisjoner som benevnes i formålene, bør tolkes dit hen at andre verdier eller andre deler av en sammensatt kulturtradisjon utelukkes.

Barnehagen og grunnopplæringen virker i et samfunn der religiøst mangfold blir stadig tydeligere. Formålenes samfunnsperspektiv må etter utvalgets oppfatning reflektere dette mangfoldet. Ved å

synliggjøre religioner og livssyn i formålsparagrafene anerkjennes både at religioner og livssyn har en plass i det offentlige rom, og at det er plass for en åndelig dimensjon i barnehage og opplæring. Samtidig er det viktig å understreke at en slik plass ikke skal brukes som utgangspunkt for å uttrykke et religiøst eller verdimessig hegemoni. Tvert imot må en slik plass brukes som utgangspunkt for dialog, åndsfrihet og respekt for mangfold. Skal barnehagens og opplæringens verdigrunnlag kunne ha legitimitet for alle som likeverdige individer, må det være mulig for barn, elever, foreldre og ansatte med ulik religiøs og livssynsmessig tilhørighet å slutte seg til verdigrunnlaget.

Utvalget vil framheve menneskerettighetene som et forankringspunkt for verdiene og for å balansere religionene. Menneskerettighetskonvensjonene er juridiske dokumenter om forholdet mellom stat og individ, og gjenspeiler noen grunnleggende verdier som på kort tid har fått et globalt gjennombrudd som en felles referanse for etiske og politiske samtaler. Utvalget er av den oppfatning at konsensusforslagene til formålsparagrafer klart ligger innenfor de krav som følger av Norges menneskerettslige forpliktelser. Det har vært viktig for utvalget å sikre en god margin i forhold til menneskerettslige skranker til vern om individenes tanke- og trosfrihet, slik disse er redegjort for i innstillingens kapittel 8. Utvalget mener at de valgte formuleringer både oppfyller menneskerettighetene og samtidig er godt egnet i et moderne pluralistisk samfunn.

Økonomiske konsekvensar:

Ingen kjende

Vurdering og konklusjon:

Utvalet har hatt en samansetjing som i utgangspunktet hadde svært ulike oppfatningar om det sentrale spørsmålet: Kristen oppdragelse og oppdragelse i samsvar med kristne grunnverdiar.

Det er ei stor og viktig sak for norsk barnehage og skule som utvalet her har lagt fram. Rådmannen sluttar seg til leiar for utvalet, Inga Bostad, som kommenterer dette slik:

”Utvalget har klart å komme fram til konsensus om formålet for barnehagen og formålet for opplæringa. Vi har strevd – og det har ikke vært lett. Utvalget har vært et minisamfunn som har diskutert seg fram til forslag som vi mener det bør være gjenklang for i det norske samfunnet. Selv om vi har ulikt ståsted og har divergerende interesse, ja nettopp fordi vi er ulike, så har konsensus vært viktig for oss. Konsensus innebærer at de fleste er enige om det meste, og ikke at alle er enige i alt. Dette er et godt utgangspunkt for dialog i et mangfoldig fellesskap.”

Dersom formåla skal gjenspegla mangfallet i det norske samfunnet, må vi ha respekt for at vi kan vera uenige samstundes må vi ha vilje til å lage kompromiss. Dette har utvalet klart og fortener støtte for sitt forslag som kan både skape ro og kanskje også kan føre til en aktiv bruk av formålsparagrafen.

(Saka er bygd på saksførebuing frå Gjesdal kommune ved skolesjef Jone Haarr med sakstittel: ”Høring på NOU 2007: 6 Formål for framtida – Formål for barnehage og opplæring)